

# A farka csóválja a kutyát?

Riport közösről, háztájiáról (1.)

Kedjük a tényekkel: 1979 első felében a balástyai Alkotmány Termelőszövetkezetben több mint 280 tagnak kellett volna végigdolgozni az időarányosan jutó munkanapokat. Mindössze 21-en dolgoztak, le hiánytalanul.

Hogy mit csinálnak a térszervezők? Munkálkodnak szorgalmasan. Csak nem a közönségben, hanem a háztáji-ban. Mint Balogh Sándor, elnöktől és Peták Sándor fő-igazgatótól megtudom, a háztáji zöldeket, gyümölcsöt személygépkocsival, teherautóval szállítják az ország különböző piacaira.

— Egyik nap előkészített a portékát. Leszedik, összehajtogatják, éjszaka elszállítják. Másnap eladják, visszafelé, aki teheti végiglatogatja az útba eső csarodákat. Harmadnap kipihenik a farsadalmakat. Aztán kezdődik az egész előlöl.

— Mit lehet csinálni azaz, aki nem dolgozza le a kötelező munkanapokat?

— Ledolgozzák őt, csak nem akkor, amikor a legnagyobb szükség lenne a munkájukra. Ősszel, mikor véget ér a zöldezés, gyümölcsözés, csapatostul jönnek, hogy adjunk munkát. Söprögetik a majorudvart, gereblyézik, ezt-azt dolgozgatják, hogy összegyűljön annyi munkanap, amennyi a nyugdíjhoz és a következő évi háztáji terület kiadásához alapszabály szerint szükséges. Előfordult, hogy semmit sem nagyon csináltak, csak a brigádvezető beírta a napjukat.

— Vannak nyugdíjasaink, akiknek jár a háztáji, de a közönségben nem kell már dolgozniuk. A család műveli a földet. A fiatalok nem a mi térszervező tagjai, mint egy kis magánbirtokon, úgy gazdálkodnak a szülők háztáji földjein. Balástyán egyeb-

ként is régi hagyomány a távoli piacokra való utazás: a zsigulis világ előtt a vasút szállította az árut.

— Valamilyen pénzügyi szankcióval nem lehetne megakadályozni a közönségben a háztáji munkát?

— Anyagiakban nem tudunk lépést tartani a háztájjal. A közönségben az egy tagra jutó évi jövedelem több mint 80 ezer forint. Van olyan tagunk, aki csak a háztáji állattartományból ennek a dupláját teszi zsebre évente. Az alapszabály megakadályozza, hogy egy tag mennyi jövedelmet tarthat. Ennél jóval többet tartanak, ami bizonyos főkig jó is nekünk, hiszen a térszervezők értékesített átlalok értékének 10 százalékát a közönség kapja meg. A zöldeget, gyümölcsöt azonban szinte kizárólag a szabad piacon értékesítik. Ebből olyan jövedelmük van, amit mi prémiumelvonással vagy jutalmazással nem tudunk ellensúlyozni.

— Milyen kára származik a térszervezők, ha nem akkor áll rendelkezésére a munkájuk, amikor szükség lenne rá?

— Például nem kapják meg időben a tagok a paprikát. Felnővi a gaz, sárgul, kevesebb termést hoz. Ez kár egyszer. Másodszor, hogy ezt a paprikát meg kell kapálni, különben igen nehéz leszedni. Idő után már több munkába kerül: a dolgozók elégedetlenségük, hogy annyit nem kapják meg, amit az időben végzett, kevesebb munkára terveztek.

— Személygépkocsiba nem sok áru fér. A benzín sem olcsó. Megéri a tagoknak olyan messzire elszállítani a zöldeket?

— Majdnem minden kocsizoz vettek utánfutót. De

a térszervezőket is bérbeadjuk, ha nincs más dolguk.

— Sokszor az a baj, hogy akkor is mennének a szőlőre, ha más munka van. Abban érdekeltek, hogy a piacra járjanak. Van, amelyik állattól különként két forintot is kap a tulajdonostól. A borralaló minden-keppen csalogatja őket.

— Nem tudnak parancsolni nekik?

— Azért kérdezi, a farka csóválja-e a kutyát vagy fordítva? Tudunk parancsolni nekik, de felünk, hogy elmennek. Régebben sokszor kiírtatták magukat táppénzre. Idén tavasztól új lelkiismeretes betegellenőrnk van, azóta csak az megy táppénzre, aki valóban beteg.

Noha a háztáji jövedelem-szerzés a közönséghez viszonyítva igen dúsán termő fájának csak vékony gyökereit táplálkoznak táppénzesalásból, rákérdeztem erre a problémára.

Dr. Csák Károly körzeti orvos szerint a táppénzes állománybavételnek szigorú feltételei vannak. Csak olyanok kapnak táppénzt, akiknek az egészségi állapota ezt indokolja. Arról az orvos nem tehet, ha a beteg, akinek feküdnie kellene, fölkel, és otthon nehéz munkát végez. Ezt csak úgy lehet megakadályozni, ha a térszervező is nyilvántartja és rendszeresen ellenőrzi a táppénzes betegeket. Mozgásszervi betegségek, vérnyomásbanaszok teszik ki az előforduló esetek jelentős részét. Heveny születi elváltozásokat például megállapíthat az orvos, de a fájdalomérzés szubjektív dolog. Véleménye szerint javult a helyzet a helyi párt- és tanács szervek, térszervezők és az egészségügyi dolgozók összefogása után.

Tanács István

## Fénykép, plakett — emlékébe

A Szeged városi tanács VB 1972 májusában hozta létre a Családi és Társadalmi Eseményeket Rendező Irodát. Az elmúlt hét évben az iroda hozzájárult ahhoz, hogy a társadalmi szervek rendezvényei színvonalasabban legyenek, s ezeket többnyire meg is örökölték fénykép- és filmfelvételek. A közéleti szobrok, emlékművek ünnepélyes átadásának pillanatait is örökíti a fénykép- és filmfelvételek. Ezekből kérsz több másolatot készítenek az iroda dolgozói, akik a társadalmi szervnek vagy vállalatnak, amely a rendezvény szervezésére megbízást adott.

Az esküvők, a névadók s a lakosság egyéb családi eseményeinek megünnepléséről emléktárgyakat ad az iroda. A képzőművészeti lektorátus segítségével kerámiaplaketteket tervezetnek és készítenek a megrendelő igénye szerint. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az emberek szívesen őrzik meg otthonukban a saját vagy a hozzátartozók életének fordulópontjára emlékeztető plaketteket, s ezzel a szolgáltatással is bővíti az iroda működését.

## Képzőművészeti világhét '79

# Program és rendszertan

A teoretikus Kepes Györgyöt is felfedezte könyvkiadásunk. Tavaly jelent meg *A közönségi művészet felé* című kötete, nemrégiben pedig *A látás nyelvéről* rúkkolt ki a Gondolat Kiadó. Igaz, kissé megkészt felfedezés ez, hisz az utóbbi tanulmánykötet mögött már közel négy évtizedes pályafutás van. És nem is akármilyen. A képzőművészeti közéletben időnként úgy emlegették Kepes munkáját, mint valami korszerű bibliát. S a mostani kiadás fülszövege csak megerősíti ezt a minősítést, mert a „... modern vizuális nyelv problémáinak legizgalmasabb és leghasználatosabb összefoglalását igéri...”

Nem tudom eldönteni a legkegyettségét. De ezek nélkül is tartalmas, kamatoztatható alkotás Kepes műve, ha éppenséggel nem is tartom hibátlannak. Már témaválasztása figyelműt érdemel, hiszen a művészeti nevelés és ismeretterjesztés egyik legfontosabb, legkritikusabb területével foglalkozik. Kritikus mondok, mert közel sem nyilvánvaló még, hogy egy-egy művészeti ágat csupán sajátos nyelvezete, alakító eszközeinek ismeré-

tében lehet érdemlegesen művelni, érteni és élvezni. Különösen így van ez az elvontabb, korszerűbb törekvéseknel, noha a klasszikus értékek teljesebb befogadásához is szükséges az efféle felkészültség.

Kepes Györgyöt persze elsősorban korunk vizuális kultúrája, s a kortársalkotók szemléletének érdekli. Miként teremtenék egészségesebb egyensúlyt megváltozott körülmények között? Hogyan szabaddhatnának fel az eltorzult emberi képességeket, nevezetesen a látás, a vizuális érzékenység képességét? Nos, a magyar származású festőteoretikus főként a képzőművészek tevékenységére, felelősségére, apellál. Olyan alkotói gyakorlatot szorgalmaz, amely összhangban áll századunk szellemi, technikai fejlettségével, dinamikusabb életformájával és alakítani, befolyásolni képes ezeket. Festői rendszertana tehát egy fokozatosan művészi program szolgáltatára született, s voltaképpen a korszerű vizuális szemlélet megalapozására hivatott.

Ne gondoljunk itt látványos újdonságokra! Paul Klée, Moholy-Nagy László — általában a Bauhaus progresszív törekvéseire kapcsolódik a szerző, és a vizuális nyelv egzaktabb, funkcionálisabb leírását adja. A pontok, vonalak, foltok és színek természetét, kifejezési lehetőségeit vizsgálja, látószögbe a vizuális művészetek fiatalabb ágait is bevonja. Hogyan hatott például a fotó és a film a festészet formanyelvére? Vagy az öntvényekre ismerő modern plaktura miként inspirálta a tipográfiai, reklámgrafikai gondolkodást? Szóval: természetnyelvű képzőművészek és építészeti területekre épül Kepes könyve, amelyből azért a legfontosabb gondolatok is határozottan kiolvashatók.

A statikus és a dinamikus látás- és ábrázolásmód hitetlen, kifejezési képességében van a hangsúly. Másrészt szólvai: a hagyományos és a korszerű ábrázolásmód, polarizációján. Mint említettem, a szerző egy modern „dinamikus ikonográ-

fiat kibontakoztatása mellett érvel, ám idegen tőle az öncélú formalizmus. Rökönszemes és tanulságos példaként, ahogyan egy-egy avangardirányzat zsákutját kimutatja, éppen mert belterjessé, a külvilág kihívásával szemben immunissá váltak. Ugyanakkor gazdag, változatos lehetőségeket lát egy-egy módszer alaposabb kiaknázásában. Az áthatás, az átéltség között nemcsak a terabrázolás erejét, dinamizmusát erősítheti, hanem az időt is belöpi a műalkotásba. Kepes belülről, az alkotó művész kifinomult érzékenységével tudja láttatni a vizuális nyelv megannyi összefüggését, finomságát, ami sajátos többszöretet ad kötetének.

Nem is szólva a lendületes, személyes hangvételű előadásról. Persze időnként zavaróan hat a túlátlalánosított, feleslegesen bonyolított fogalmazásmód, mint ahogy az elaprózott tagolás sem használ mindenütt a kötet olvashatóságának. A pszichológiai szempontok túlzott érvényesítéséből fakad ez a szerkesztésmód, amiből végül is önméltóság vagy fogalmi tisztázatlanság következik. Nehéz megérteni például a képi rend térbeli hatóságáról és időbeli léttartalmáról szóló részek logikáját, mert különböző elemek alatt egy többi eredő problémáról olvashatunk.

Végül megemlítem még az izgalmas, változatos összeállítású képanyagot. Klasszikus és modern alkotások, fotók, filmrészletek, magyarázó- és gyermekrajzok váltakoznak a szép kiállítási kötetben, amelyben a szerző fotói, fénygrafikái és dinamikus fénykonstrukciói is helyet kaptak. Okosan, jól szolgálnak ezek a képes mellékletek, hiszen a széles sávú, izgalmas vonalvezetésű gondolatmenethez igazodnak, időnként pedig önálló szervezethez egyeztetik alkotókat. A kötet egésze megfelfrissítható művészeti nevelésünket, képzőművészeti közéletünket, ha megismerjük, megvitatjuk és alkotóan felhasználjuk Kepes művészetelméleti alapvetését.

Széli Antal

Szuromi Pál

### HÁZASSÁG

Pálfalvi István Mátys és Budai Katalin Agnes, Simon István és Szabó Katalin, Székely László és Zombori Zsuzsanna, dr. Dux Ernő és Simor Adrienn Klára, Vida József és Szuplinka Erzsébet Ildikó, Hegedűs János Tamás és Szabó-Hangya Mária Agnes, Madarász György és Bori Ilona, Martók Sándor és Kószó Ibolya, Kardos László Mihály és Juhász Katalin Eva, Zámbo Lajos és dr. Forgács Erika, Móró János és Varga Agnes, Gyuris Géza Róbert és Nagygedi Mária házasságot kötöttek.

### SZÜLETÉS

Vincze Mihálynak és Bodó Mária Péter, Börcsök Miklósnak és Ürdög Rozáliának Melinda, Rafael Lászlónak és Nagy Ilnának György, Ujhelyi Istvánnak és Bene Hajnalika Rozának Adrienn, Storch Wolfgang Gerhártnak és Bajor Agnes Györgynéknél András Péter, Kovács Györgynéknél és Szabó Irén Evának György Gábor, Révész István Jánosnak és Nagy Erzsébetnek Péter, Nagy József Gergelynek és Szűz Józsefnél Mária Szilvia, Bodka Józsefnél és David Editnél Edit, Szűcs Ferencnek és Szeg Zsófiának Ildikó, Goldschmidt Józsefnél és Bobó Jutitnak Márk János, Kisabert Lászlónak és Rácz Mária Annának Attila, Ferenczi Csaba Imrénél és Velecs Agnesnek Petra, Mulyán György Jánosnak és Vörös Tünde György Roland, Molnár Csaba Lajosnak és Hűben Jolánának Andrá, Nacs István Lajosnak és Papp Erzsébet Katalinnak Norbert, Nagy-Nemes Istvánnak és Besei Árpádnak Aranka, Vincze Lászlónak és Karolyi Editnél Edit, Gyenes Istvánnak és Hegyi Zsuzsannának Beatrix Zsuzsanna, Kocsis Sándornak és Balogh Klára Erikának Sándor Péter, Zádori Istvánnak és Kéri Margit Erzsébetnek Krisztina, Király Sándornak és Baranya Aranka Mária Annamária, Szaniszló Péterné és Krástin Julianna Mária Annak Robert László, Körösi Ferencnek és Sós Evának Anika, Nagy Annának és Szőlősi Etelkának Hajnalika, Nöjcsék Attila Lászlónak és Lakatos Mária Annak Norbert Attila, Berkó Péterné és Gacsányi Teréznek Péter, Szemendri Józsefné és Veres Klára Saroltának Beáta, Fodor Vincének és Cseh-Kovács Katalin Ilnának Rita Katalin, dr. Iványi Akos Györgyné és Bakányi Ibolyának Akos, Péter Lajosnak és Kopasz Mária Annak Brigitta, Deák Lászlónak és Bito Annának

## Családi események

Zoltán, dr. Szigethy Andrásnak és dr. Székely Zsuzsannának Andrá, Adam, Kószó Attilának és Mészáros Györgynéknél Anik, Pozsár Györgyné és Horváth Margitnak Zsuzsanna, Csapak Istvánnak és Csikos Katalinnak Viola, Csányi Zoltánnak és Kecske Hajnalikának Gábor, Mészáros Istvánnak és Komor Margit Veronikának Sándor, Gyuris Jánosnak és Szekerés Evának Andrienné Eva, Lázár Miklósnak és Kurucz Mária Erzsébetnek Marianna, Lakatos Tibor Jánosnak és Szabó Katalin Mária Annának Katalin, Szentimre Tamás Bélának és Sziman Mária Annának Szabolcs Gergely, Kurai Györgyné és Oláh Ildikó Juditnak György, Mihály Istvánnak és Hoffer Annának Anna Katalin, Czekus Jánosnak és Urmas Annának Zoltán, Szűcs Istvánnak és Szabó Rozáliának István Gábor, Tóth Andrásnak és Apró Jolánának Krisztina, Farkas Istvánnak és Szabó Katalinnak Roland, Péter, Knercz Gábornak és Csédes Gábornak Irénnek Gábor, Üstöring Józsefné és Bátkányi Mária Annak Aranka Edit, Szűz Zoltánnak és Szaniszló Ilona Ibolyának Tamás, dr. Horváth Gyulának és Réti Gabriellának Edit Katalin, Szöröd Ferencnek és Szabó Erzsébet Magdolnának Szilvia, Szépl Lászlónak és Szil Erzsébet Mária Annak Gábor, Farkas Ferencnek és Novák Erzsébetnek Szilvia, Sisák Jánosnak és Gál Erzsébetnek János, Ezsid Józsefné és Hegedűs Erzsébetnek József, Mihály Ferencnek és Molnár Mária Annak Dániel, Kovács Gusztávnak és Kolompár Ilnának Péter, Gera Jánosnak és Szemeny Olga Teréziának Zsófia, Dudas Istvánnak és Békányi Evának Annamária Réka, Móczár Gábornak és Szabó Erzsébetnek Katalin, Tanács Antalnak és Babarczy Gizellának Andrea, Németh Istvánnak és Somogyi Ibolyának Ibolya, Marton Jánosnak és Kószó Gizellának György, Möricz Imre Józsefné és dr. Zlataróv Mária Annak Eszter Mária, Zsiga Sándor Józsefné és Daniás Mária Annak Beáta, Mariann, Czibolya Istvánnak és Tóth Margitnak Zsolt nevű gyermekük született.

### HALÁLOZÁS

Béres Lajos Ferencné Bodá Mária Franciska, Farkas András Pál, Magyar Vince, Rutasi Oskárné Mándelkern Ida, Papp Pál, Köhegyi Mihály János, Sonkoly Pál, Szántó József, Somodi Imre, Király Józsefné Puskás Veronika, Nagy Jánosné Kocsis Irén, Szalma Pál, Huszár Antalné Csányi Anna, dr. Benedek Zoltánné Okros Klára, Poláczki István, Simon Istvánné Horváth Mária, Ocskó Lajos, Laci Ferenc, dr. Kovács Róly, Mészáros István, Szabó Jánosné Vidács Julianna, Kántor Julianna, Dóra Lajosné Zádori Etel, Bódi János, Juhász Vilmosné Kispéter Ilona, Mráz Tamás, Biro Ilona, Forgó Lajosné Györgyné Rozália, Lajkó Mihály, Wincheim Károlyné Pataki Mária, Gyermati Mátys, Kadnár Rézso, Erdélyi Ferencné Gály Ilona, Földes László, Rosztás Jánosné Halász Mária, Vincze Antal, Kálmán Imre, Buhori Ferencné Kis Ilona, Nemes Nagy Mihály, Tóthné Istvánné Berka Amália, Zsós Imre, Székely Lászlóné Sári Margit, Horváth Sándor Józsefné Daróci Julianna, Révész Péter Pál meghalt.

## Vesekövek és jólét

A vesekövek a jólét barométere. Mind gyakrabban jelentkeznek túltápláltság, alkoholfogyasztás és a kevés mozgás esetén. Azonban a versenyszerű sportolás, a fogókúra, vagy a gyakori szaunázás is veszélyes lehet abban az esetben, ha nem veszünk fel megfelelő mennyiségű folyadékot. Ezzel a meglepő eredménnyel zárult Bécsben a VII. európai vesekövekkel foglalkozó szimpózium. Egy tanács a jólétben élőknek: naponta másfél-két liter folyadékot fogyasztanak. Az egészséges vessékönnyűszerrel 20 liter folyadékot is képes feldolgozni.

Bécsben az orvosok megállapították, hogy a vesekövekből egyik további oka a stressz. Egy nemzetközi vizsgálat szerint különösen az érettségizők és a vizsgák-

ra készülő egyetemisták, valamint a munkájukban túlhajtott és a lelkiileg labilis embereket veszélyezteti a vesekő. A veseköves betegek 80 százaléka nagy stressz alatt állt röviddel azelőtt, hogy az első panaszok jelentkeztek.

Georg Gasser professzor (Bécs) adatai szerint jelenlegi megfigyelések a vesekövek száma az utóbbi 20 évben. Az ipari országokban a férfiak két százalékának és a nők egy százalékának életében legalább egyszer van vesekő. Minden második veselőbántalomban szenvedő férfiban és az ilyen betegségű nők 40 százalékában többször visszatérnek a vesekövek. Az urológiai betegségek 15 százaléka ennek a betegségnek a számlájára írható.